

PRAVNA PRAKSA

ČASOPIS ZA PRAVNA VPRAŠANJA

3 dr. Neža Kogovšek Šalamon
Čas za vrnitev k osnovam

6 mag. Urban Brulc
Do kod seže pravica do seznanitve z lastnimi osebnimi podatki?

17 dr. Janez Novak
Prekarno delo in delovno razmerje

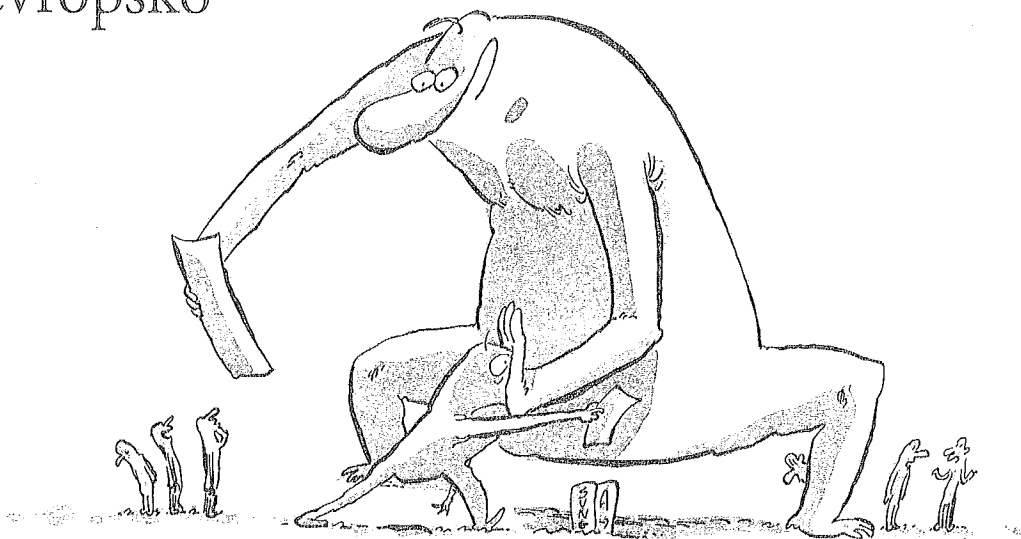
P dr. Andraž Teršek
Pravna ne-odgovornost odločevalcev za odločitve, tudi sodnic in sodnikov

9 477035 2-073007

Notranji trg *à la carte* – imperializem po evropsko

Janja Hojnik,
dr. pravnih znanosti,
profesorica na PF
Univerze v Mariboru

Obtožbe, da Združeno kraljestvo zagovarja EU *à la carte*, so se pojavile vrsto let pred referendumom o brexitu. V tem prispevku želim poudariti, da Združeno kraljestvo v tem pogledu ni osamljen primer. Osredotočam se predvsem na področje notranjega trga, za katerega vse države članice, vključno z Združenim kraljestvom, zatrjujejo, da je za njih izrednega pomena, a k njemu vseeno pristopajo kot k meniju v kakšni restavraciji.

Svojim študentom govorim, da bi vsaka država želela oblikovati tak ekonomsko-politični model, po katerem bi bile druge države odprte za njen izvoz, medtem ko bi lahko sama izvajala ekonomski protekcionizem in omejevala uvoz iz drugih držav, a se to ne zgodi, ker druge države kmalu spregledajo takšno hipokritsko politiko. Ne glede na ta načela, ki bi morala veljati v vsaki normalno delujoči skupnosti držav, in ne glede na to, da v vsaki ekonomski povezavi obstaja razumna mera protekcionizma, imamo v EU situacijo, ko države članice oblikujejo politiko iztisnitve tujih gospodarskih subjektov s svojega ozemlja, ob tem pa pričakujejo, da bodo njihovi subjekti še naprej lahko poslovali na ozemlju drugih držav članic.

Nazoren primer tega je nov avstrijski Zakon o preprečevanju plačilnega in socialnega dumpinga (LSD-BG), ki bo pričel veljati 1. januarja 2017. Zakon povišuje najnižje kazni za majhne kršitve formalnih pravil (denimo manjkajoči dokumenti) s 1.000 na 10.000 evrov na zaposlenega, kar se lahko podvoji v primeru ponovitve kršitve, delodajalcu pa se lahko tudi prepove poslovanje v Avstriji za dobo petih let. Številne visoke kazni so omejene zgolj na izvajalce storitev iz drugih držav članic EU. Kazenske sankcije spremlja še vrsta formalnosti, od obvezne notifikacije za pridobitev delovnega dovoljenja pri zveznem ministru in notifikacije napotenih delavcev centralni agenciji, ki nadzoruje nezakonito zaposlovanje, do zaveze po spoštovanju določb o plačah iz kolektivnih pogodb – ene od 500 trenutno veljavnih (čeprav direktiva o napotenih delavcih predpisuje zgolj spoštovanje zakona o minimalni plači ali splošno veljavnih kolektivnih pogodb). Na delovnem mestu morajo delodajalci imeti v nemškem jeziku številne dokumente za vsakega zaposlenega (kopijo obvestila o napotitvi, dokument o socialnem zavarovanju, kopijo delovnega dovoljenja, več dokumentov o plači, ki dokazujejo plačo v skladu s kolektivno pogodbo, pogodbo o zaposlitvi, bančno potrdilo o nakazilu plače na račun delavca, zapiske o delovnem času itd.)

Gre torej za še eno gospodarsko dobro razvito državo

članico, ki meni, da delavci in izvajalci storitev iz drugih držav članic EU (zlasti tistih z nižjim življenjskim standardom) predstavljajo grožnjo za njihovo nacionalno gospodarstvo, ne da bi upoštevali celotno sliko. Ne upoštevajo, da so te druge države članice preplavljene z njihovimi trgovinami z živili (kot so Lidl, Hofer, Spar, Eurospin, Leclerc), s trgovinami z oblačili (kot so Zara, Mango, H&M in številne druge), s trgovinami za dom (kot so Rutar, Ikea, Bauhaus, Jysk, Obi) in drogerijami (DM, Muller itd.). Znano je, da te trgovine v veliki večini ne prodajajo domačih proizvodov države, v kateri poslujejo. Trgovinam zlahka dodamo banke in zavarovalnice, njim pa številne prevzeme gospodarskih družb s strani multinacionalk iz tujine.

Čeprav lahko razumem, da lokalnega vodovodarja ali pleškarja v Celovcu moti konkurenca iz Slovenije, onega na Dunaju pa konkurenca s Slovaške, zaradi česar morda v enotnem trgu ne vidita nič dobrega, pa težje razumem državno politiko, ki sprejema zakone za iztisnitev tistih nekaj malih izvajalcev storitev (da ne omenjam postavljanja ovir na meji), ne upošteva pa dobičkov, ki jih vse prej omenjene trgovine in finančne institucije služijo na oni strani meje.

Pogodba o delovanju EU v členu 56 daje izvajalcem storitev iz drugih držav članic pravico do enake obravnave v primerjavi s subjekti, ki so v državi članici gostiteljici ustanovljeni. Vendar pa ustanovitev pomeni večjo stalnost kot opravljanje storitev, izvajalec storitev pa je že ustanovljen v svoji domači državi. Zato je stališče Sodišča EU tako, da ne bi bilo prav, da bi moral tak subjekt skozi celoten postopek, kot velja za ustanovitev. Namen člena 56 PDEU je namreč prav to, da se odpravijo omejitve svobodnega opravljanja storitev, ki sicer veljajo za osebe, ki so v zadevni državi ustanovljene. Pravo EU torej daje privilegij izvajalcem storitev (kamor se prištevajo tudi napotitve delavcev) z namenom, da se spodbudi občasno čezmejno opravljanje storitev. Kolikor vem, odvetniki že pripravljajo pritožbo na Evropsko komisijo, in čeprav nikakor ne podpiram socialnega dumpinga, saj vsi želimo, da gredo naše plače proti skandinavskim in ne proti bolgarskim, kot tudi ne tega, da bi morali slovenski potrošniki kupovati le slovenske proizvode, mislim, da bi morale oblasti v »novih« državih članicah bolj intenzivno poudarjati gospodarsko bilanco, ki jo imajo od enotnega trga, da ne bi »stare« države članice prepogosto pozabile nanjo – tako kot se to dogaja Britancem in Avstrijcem.